

Osnovna pravila skupljanja, branja, sušenja i pakiranja ljekovitog bilja

Sažetak

Ljekovite biljke koriste se vrlo dugo u narodnoj ali i u klasičnoj medicini. Kako bismo što racionalnije i učinkovitije koristili ljekovite biljke, treba se držati pravila već prilikom skupljanja. Ljekovito bilje treba brati u pravo vrijeme, posušiti ga i pospremiti, a da pri tome ne izgubi svoju ljekovitost.

Gljučne riječi: skupljanje ljekovitog bilja, berba ljekovitog bilja, sušenje, pakiranje

Botaničko poznavanje ljekovitog bilja prvi je i najvažniji uvjet za pravilan rad. Onaj tko skuplja ljekovito bilje mora razlikovati ljekovito bilje od otrovnog, škodljivo od neškodljivog. Mnoge ljekovite biljke su polimorfne, imaju čitav niz sličnih podvrsta, a kao ljekovita koristi se samo jedna od njih tj. skuplja se samo jedna vrsta ljekovitog bilja. Kada prođe sezona te biljke, bere se druga. Istovremeno branje više vrsta dovodi do stalne opasnosti njihova miješanja. Posebno treba biti oprezan kada su u pitanju otrovne biljke. Ne smije se na nekom području pobrati sve ljekovito bilje. Izvjestan broj najljepših primjeraka ostavlja se za sjeme. Nažalost, nije uvijek tako. Neke biljke su, kao na primjer lincura, postale vrlo rijetke zbog pretjeranog i neplanskog iskorištavanja. Inače, lincura je zakonom zaštićena i nije dopušteno njezino branje.

Ljekovito bilje bere se samo po lijepom i potpuno suhom vremenu. Biljke koje su vlažne od kiše ili rose brzo se kvare i gube kvalitetu. Ubrani cvjetovi i lišće suše se u hladu kako bi sačuvali boju. Na suncu se suši samo krupno korijenje. Ne smije se sušiti na zemlji ili na travi, već na okvirima ili na platnu. Biljke se suše na propuhu, u što tanjem sloju. Sušenje se vrši i u specijalnim sušarama. Osušene biljke čuvaju se u posudama koje se mogu dobro zatvoriti ili u drvenim sanducima. Prostorija u kojoj se čuva ljekovito bilje mora biti suha, čista i prozirna.

Vrlo je važno znati koji se dijelovi biljke beru i vrijeme kada ih je najbolje brati. Rano u proljeće beru se potpuno razvijeni pupoljci topole i bora. Cvjetovi se beru u početku cvatnje. Ocvati i oplodeni cvjetovi nemaju ni ljekovitu ni trgovačku vrijednost. Lišće i cijele biljke beru se kada se pojavi cvijet. U toj fazi imaju najviše ljekovitih sastojaka. Plodovi i

sjemenke beru se u punoj zrelosti. Korijenje i drugi podzemni organi najčešće se iskapa u jesen, rjeđe u proljeće. Kod jednogodišnjih biljaka korijenje se vadi kada je biljka u cvatu. Kod višegodišnjih biljaka ubire se samo krupno, razvijeno korijenje. Mlado korijenje se ne smije iskapati. Kora nekih ljekovitih biljaka guli se u rano proljeće kada ima najviše sokova. Guli se samo glatka kora koja nije ispucala.

Postoji i kalendar skupljanja ljekovitog bilja, ali se može koristiti samo orijentacijski. Vrijeme dospijevanja biljaka razlikuje se po godinama, regiji i nadmorskoj visini.

Berba

Vrijeme berbe trebalo bi se poklopiti s najvećim sadržajem aktivnih sastojaka u organima biljke koji se upotrebljavaju kao droge. Droga je ljekoviti dio biljke.

Beru se:

- cvijet (flos), čim se počne otvarati
- list (folium), kada biljka počne cvasti
- nadzemni dio biljke u cvatu (herba), kada biljka počinje cvasti
- plod (fructus), vrijeme berbe ovisi o vrsti biljke
- sjeme (semen), potpuno zrelo
- kora (kortex), prije listanja biljke, u rano proljeće
- podzemni organi višegodišnjih biljaka: rizom (rhizoma), korijen (radix), gomolji (tuber), lukovice (bulbus), vade se u jesen, kada opadne lišće.

Prilikom branja divljeg ljekovitog bilja treba se pridržavati nekoliko pravila:

- brati po sunčanom i suhom vremenu, kada nema rose
- ukloniti sve nečistoće i primjese i sve što umanjuje kvalitetu droge
- stavljati ubrano bilje bez nabijanja u košare, vreće i kutije
- ostaviti najbolje primjerke biljaka za razmnožavanje
- ubrano bilje staviti što prije na sušenje
- brati samo jednu vrstu i ne miješati više vrsta biljaka

Sušenje

Prirodno sušenje obavlja se u tankom, rastresitom sloju (nekoliko cm), na daskama, hasuri, papiru, u hladovini i na propuhu. U te svrhe mogu se koristiti prazne prostorije (sobe, hodnici, potkrovlja). Prilikom sušenja treba izbjegavati česta prevrtanja kako se biljke ne bi drobile i sitnile. Ako su biljke prostrte u debljem sloju, mogu se upaliti. Dužina sušenja ovisi o temperaturi i vrsti droge:

- 3 do 8 dana - listovi i cvjetovi
- 14 dana - mesnato korijenje

Umjetno sušenje obavlja se u termičkim sušarama. Mogu se koristiti sušare za voće i povrće.

¹ Darko Kantoci, dipl. ing. agr.

Temperature sušenja:

- 30 do 40° C za aromatično bilje
- 50 do 60° C za ostalo ljekovito bilje

Pakiranje

Za pakiranje se najčešće koriste velike i male vreće od papira ili kartonske kutije. Ambalaža bi trebala sačuvati drogu od nepovoljnih utjecaja sredine: vlage, kisika iz zraka koji nepovoljno djeluje združen s visokom temperaturom i sunčevim svjetlom.

Čuvanje

Za čuvanje osušene droge koriste se suha i prozračna skladišta. Relativna zračna vlaga u prostoriji treba biti ispod 60 %, a temperatura niža od 25° C. Najduže vrijeme čuvanja pojedinih droga:

- cvijet kamilice 2 godine
- korijen lincure 5 godina
- korijen bijelog sljeza 2 godine
- plod borovice 2 godine
- cvijet bazge 3 godine
- list koprive 2 godine
- cvijet lipe 1 godina

Surveying study

Basic rules for collecting medicinal herbs, picking, drying and packaging

Summary

Medicinal herbs have been used for a long period of time in both domestic and classic medicine. In order to use medicinal herbs in as rational and effective way as possible, some rules should be followed already during their collecting. Medicinal herbs should be picked when the time is right, and dried and stored in the way for them not to lose their medicinal properties.

Key words: collecting medicinal herbs, picking medicinal herbs, drying, packaging

SJEME Kopljica 3, 21000 SPLIT
Tel: +385 00 21 317-313/4/5 Fax: 490-756
E-mail: info@sjeme.hr Web: www.sjeme.hr
Uvoz - izvoz • Veljprodaja - maljprodaja
Trgovina - proizvodnja - usluge

manica

Manica S.p.A.,
Rovereto - Italija

Proizvodni program:

- **Bordoška juha 20 WP**
- **Modra galica**
- **Sumporno prašivo**

Novi zastupnik i distributer:
- za RH: Sjeme d.o.o., Split
- za BiH: p.z. Vino-Duhan-Voće, Grude

**KAPLJICE U PLASTENIKU
ANTIDROP** - sredstvo za prskanje
unutarnje površine krova plastenika
ili staklenika da bi se
spriječila kondenzacija i
kapanje, te omogućila bolja
propusnost svjetla.

**Okvašivač
TENSIOFILL**
Okvašivač u folijarnoj
gnojidbi, koji poboljšava
kvašenje i prianjanje.
Kod pesticida ne stvara
pjenu.

SJEME